

Macedonia Północna: przebudowa koalicji i zmiana premiera

Marta Szpala

16 stycznia parlament Macedonii Północnej stosunkiem głosów 62 do 46 udzielił wotum zaufania rządowi tworzonemu przez koalicję wyborczą lewicowego Socjaldemokratycznego Związku Macedonii (SDSM) oraz dwie partie albańskie: Sojusz dla Albańczyków (DUI) i Alternatywę. Premierem został Dimitar Kowaczewski – dotychczasowy wiceminister finansów, którego 12 grudnia 2021 r. wybrano także na nowego lidera SDSM. Zastąpił on Zorana Zaewa, który przewodził SDSM od 2013 r., a od 2017 r. był szefem rządu. Zaew zadeklarował wycofanie się z polityki i zrezygnował z obu funkcji po porażce partii rządzącej w wyborach lokalnych w październiku 2021 r. Dwanaście stanowisk w nowym gabinecie (m.in. ministra spraw wewnętrznych, obrony, ds. europejskich) uzyskali przedstawiciele koalicji wyborczej SDSM, sześć (m.in. spraw zagranicznych, gospodarki i finansów) – DUI, zaś trzy (zdrowia, diaspory i społeczeństwa cyfrowego) – Alternatywy.

Komentarz

- Powołanie nowego rządu zakończyło dwumiesięczny kryzys polityczny, będący efektem porażki rządzącej SDSM w wyborach lokalnych. Ich zwycięzca, opozycyjna Wewnętrzna Macedońska Organizacja Rewolucyjna – Demokratyczna Partia Macedońskiej Jedności Narodowej (WMRO-DPMNE), podjęła próbę zbudowania nowej większości z ugrupowaniem Lewica oraz trzema partiami albańskimi: DUI, Besą (dotychczasowymi koalicjantami SDSM) i Alternatywą. SDSM zdołała odzyskać większość w parlamencie dzięki ustępstwom wobec partii albańskich (m.in. uzyskały one dziewięć stanowisk ministerialnych). Besa nie powróciła wprowadzić do rządu, ale do koalicji przystąpiła dotychczas opozycyjna partia Alternatywa. W efekcie większość rządowa powiększyła się z 61 do 62 miejsc w 120-osobowym parlamencie.
- Utrzymanie spójności gabinetu do wyborów parlamentarnych przypadających na 2024 r. będzie wyzwaniem. Pozycja ugrupowań albańskich uległa znacznemu wzmocnieniu, a tarcia między nimi i rywalizacja o podobny elektorat będą poważnym zagrożeniem dla stabilności rządu. Kowaczewski jest politykiem o niewielkim doświadczeniu i słabej pozycji w partii, może zatem mieć też problemy z utrzymaniem kontroli nad własnym, targanym walkami frakcyjnymi ugrupowaniem. Fotel premiera zawdzięcza poparciu Zaewa i pozostanie zapewne pod jego silnym wpływem, co uniemożliwi mu zmianę polityki i przyczyni się do dalszego spadku notowań SDSM. Zarazem niewielkie partie, które startowały razem z SDSM z jednej listy wyborczej, uzależniają poparcie dla rządu od szybkiej reformy prawa wyborczego, obecnie faworyzującego duże ugrupowania.

- Kluczowe dla ustabilizowania nowego gabinetu będzie rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych z UE, co wymaga zawarcia porozumienia z blokującą ten proces od 2020 r. Bułgarią. Partie albańskie w celu przyspieszenia integracji z Unią gotowe są na znaczne ustępstwa wobec Sofii, jednak Macedończycy są niechętni daleko idącym kompromisom na rzecz kolejnego (po Grecji) sąsiada, kwestionującego filary macedońskiej tożsamości narodowej. Wizyta premiera Bułgarii Kirila Petkova (objął stanowisko w grudniu 2021 r.), która odbyła się 18 stycznia, dwa dni po zaprzysiężeniu nowego rządu w Skopje, świadczy o tym, że nowym władzom obu państw zależy na rozwiązaniu sporu (naciskają na to m.in. USA). Powołano kilku grup roboczych mających zająć się spornymi kwestiami, a wypowiedzi bułgarskich polityków wskazują na złagodzenie stanowiska Sofii wobec Skopje, odsunięcie na dalszy plan najbardziej kontrowersyjnych kwestii historycznych i skupienie się na współpracy gospodarczej i infrastrukturalnej. Wzajemne stosunki budzą jednak wiele emocji, a skomplikowane układy koalicyjne na scenie politycznej w obu krajach mogą utrudnić ich premierom zbudowanie poparcia dla kompromisowego rozwiązania sporu.
- Źródłem napięć w koalicji rządowej będą narastające problemy gospodarcze związane ze skutkami pandemii COVID-19 (spadek PKB w 2020 r. o 4,5%, wzrost o 4% w roku 2021), kryzysem energetycznym oraz wzrostem cen energii i awariami przestarzałej infrastruktury (stawki za prąd dla gospodarstw domowych podniesiono 1 stycznia o 9,5%). Wyborcy są rozczarowani złym zarządzaniem państwem w czasie pandemii, brakiem efektywnej walki z korupcją i wolnym tempem wdrażania reform. Wizerunek nowego gabinetu poprawić mają wymiana większości ministrów wywodzących się z SDSM oraz powołanie nowego resortu ds. walki z korupcją. Premier chce odzyskać poparcie wyborców przede wszystkim dzięki skupieniu swojej aktywności na polepszeniu sytuacji socjalnej obywateli (zapowiedziano podwyższenie emerytur i pensji minimalnej), podniesieniu jakości usług publicznych oraz inwestycjach. Przeprowadzenie kompleksowych reform będzie jednak wymagało czasu. Jeśli nie uda się otworzyć negocjacji akcesyjnych z UE w tym roku, presja ze strony opozycji na przedterminowe wybory będzie rosła, a partie albańskie (szczególnie Alternatywa) mogą opuścić rząd.